

roode das om het nauwprangende boord, waarboven de vette, grove kop met glimmend zwart haar en dikke lippen benauwd uitkeek.

Max, naast Bets, was schriel en rossig en hij droeg een lager boord, om den vurigen rand van puistjes in zijn hals en onderlangs zijn ruwvelligen kin. Op zijn smallen, krommen neus, boven 't stekelige, rosse snorretje, blonk een modern lorgnetje. Hij treiterde Isaacs, door hem over tafel heen naar zijn neef Bennie te vragen, die op de Nieuwmarkt stond met negotie."

Soms heeft de schrijfster zinnen als Van Eeden in zijn »Koele Meren'', zinnen zoo klaar en beeldend, zoo nagel- en spijkervast:

»De Joodsche feesten leken haar — zooals ze geweest waren, toen moeder nog leefde — toppunten van heiligheid en blijde verhevenheid. Met de Rousj-Hasjono (het Nieuwjaarsfeest) viel niets ter wereld te vergelijken; de Joum-Kippoer was boven alle beschrijving heilig en het feest der Loofhutten meer dan alles zoet en bekoorlijk. Voor haar was het feest-element en het geloofs-element in de viering dier hoogtijden volmaakt één. Ze ontleedde niet, overdacht niet, haalde de dingen niet critisch uit elkaar, liet ze onaangetast in hun heerlijke eenheid. Iedere voorbije Vrijdagavond uit de gelukperiode van hun verwoeste gezin leek haar nu een stralende, diep-zalige hoogtij toe, die zonder de wijding des geloofs niet zoo stralend, maar zonder de feestelijkheid niet zoo zoet zou zijn geweest."

Eén kleine, door de schrijfster zelf bedachte uitdrukkingwijze vind ik hinderlijk leelijk. 't Is de volgende: »Roosje drukte zich tegen goede moeder aan — op zolder had angstige Esther zich verstoken — verheugde moeder Kapper ging op en neer — ze had zoo'n medelijden gehad met slapenden vader — kijken naar biddenden vader — het leven met vergramden vader." O, er zijn er nog een heeleboel meer! Deze opmerking mag niet tot besluit dienen. Daarom nog deze samenvatting:

In »De Verlatene" heeft Carry van Bruggen op meesterlijke wijze geteekend het leed der Joden-ouders, die hun kinderen zien afvallen van het Oude Geloof.

NANNIE VAN WEHL.

Jochempie. Uit het Kinderleven. (Hoe gaan wij om met onze kinderen) door J. Bouberg-Wilson Groningen. G. Römelingh en Co.

Lezeressen van de Holl. Lelie kennen Jochempie al een paar jaar, dat wil zeggen, Jochempie, het kind, niet 't boek.

Zoo als losse stukjes zijn me de verhalen over Jochempie beter bevallen dan hier tot een boek bijeengebracht. Ze zijn wel lief, maar zoo erg gewoon en onbeduidend! Alleen in het eerste verhaaltje is iets, een heel klein sprankje van den heerlijken humor, die je tranen doet lachen en de kinderen zoo onweerstaanbaar maakt. Jeanne Bouberg-Wilson heeft als titelbijvoeging de woorden gebezigd: Hoe gaan wij om met onze kinderen? Dat doet me veronderstellen, dat ze in de volgende verhaaltjes haar omgangsmanier aan wil raden. Doch daar valt al heel weinig van te leeren. Vaak gaat Jochempie met haar om. Of ze babbelt gewoonweg met 't kind, en dat kan elke moeder uit zich zelf wel. Daar hoeft je geen boeken voor te lezen. Een enkele maal treedt ze als opzettelijke opvoedster op, en dan vind ik de manier, waarop ze haar jongen genezen wil van zucht naar deftigheid, zeer goed. Daar kan werkelijk de een of andere mama haar voordeel mee doen.

Omtrent de ooievaarsquaestie vertelt ze een verhaal, dat we al tot verselens toe hebben gehoord. Hè, die kinderen, die hooren, dat ze hun moeder pijn hebben gedaan door hun geboorte, en die dan ineens zeggen: »Wat ben je lief! nou zal ik nooit meer stout zijn. . . .» ze zijn stereotiep geworden in de Vrouwenblaadjes en Opvoedkundeblaadjes — stereotiep is ook het einde van 't boekje, gemaakt volgens een vast model. —

Nog eens: deze schetjes hebben zeer veel verloren door ze te samen uit te geven. Ieder alleen had nog wel kunnen dienen als aardige verpoozing — om ze achter elkaar te lezen, zijn ze te onbeduidend.

NANNIE VAN WEHL.

T. S. Clouston. Eene gezondheidsleer voor onzen geest. Populaire beschouwingen en praktische wenken. Naar de vierde Engelsche uitgaaf vertaald met overname uit de Duitsche uitgaaf van het voorbericht, de aantekeningen en een nieuw hoofdstuk van Prof. Aug. Forel, vertaald door P. P. Leendertz, arts aan het Sanatorium te Arnhem. — Utrecht, J. G. Broese.

De hoogleeraar Forel, die dit werk in Duitschland inleidde, heeft zelf een boek geschreven over de *Hygiene der Nerven und des Geistes im gesunden und kranken Zustand*, waarin hij getracht heeft het publiek een denkbeeld te geven van de hygiëne van zenuwen en geest. Toch is het werk van den hoogleeraar Clouston geen »dubbelganger», daar de Engelschman zich plaatst op practisch standpunt. Hij geeft populair geschreven leefregels, berustend op ervaringen in de practijk. Vooral verdient de aandacht het overzicht der psychologie van de verschillende levensstijperken.

Het boek is dan ook in Engeland buitengewoon gunstig ontvangen, zoodat, zegt Forel, »verdere aanbeveling van mijn kant overbodig is.» Referent, van zijn kant, beveelt het werk ten zeerste aan. Onderwijzers op elk gebied vinden hier duidelijk en zaakrijk uiteengezet, wat hun dagelijks voor oogen komt. In hoeverre de wetenschap nut kan brengen aan het leven, moet als het grootste practische vraagstuk van moderne cultuur beschouwd worden.

De geachte vertaler is, evenals de meeste artsen, zeer bedreven in de duitsche taal. De overzetting toont dit maar al te vaak. De bewijzen zijn voor het grijpen. Eén opmerking slechts. Wat is, blz. 183, »eene waarschijnlijkheidsprognose voorspellen»? — Op blz. 112 wordt van een »familiaire belasting» gesproken; bedoeld wordt, dat een of andere aandoening in een familie meermalen voorkomt; in den volksmond een familietrek of kwaal. »Familiair», door onze artsen herhaaldelijk gebezigd, wijkt dus zeer af van het gewone spraakgebruik, evenals het woord »belasting.»

Zonder twijfel zullen, evenals de Engelschen en Duitschers, de Nederlanders het werk van den hoogleeraar Clouston met vrucht bestudeeren.

R. KRUL.

Tien brieven aan zenuwlijders. Eigen ervaringen en practische wenken van een hersteld zenuwlijder. — Baarn, Hollandia-drukkerij.

Smartenrijk, gelaafd door een ree, in bondgenootschap met lucht, licht, beweging en rust, groeide voorspoedig op tot een ferm knaap, zich verheugend in een goede gezondheid. De onderwijzer-briefschrijver, »aangespoord door natuurgeneeskundige geschriften», hersteld van een neurasthenisch lijden, de van ouds bekende hypochondrie, is weder blijmoedig, zich verheugend in een redelijke gezondheid.